

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ПОЛІСЬКОГО РЕГІОНУ – ЕКОЛОГО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК

На основі аналізу природних ресурсів і можливостей Поліського регіону обґрунтовується необхідність розвитку рекреаційної індустрії, яка стане запорукою для підтримки природної стабільності лісових екосистем, зміцнення стійкості ландшафтів, їх здатності до самовідновлення, сприятиме вирішенню соціально-економічних питань.

Важливою економічною складовою національної стратегії охорони природи та довкілля є економічні методи регулювання і планування діяльності, включаючи розвиток рекреаційної індустрії. Рекреаційна сфера

© Д. П. Іванюк

стає однією з перспективних галузей народного господарства і розглядається сьогодні як складова частина єдиного народногосподарського комплексу, а її розвиток соціально необхідний і економічно доцільний стає запорукою для підтримки природної стабільності в регіоні.

Завдання досліджень: 1. Обґрунтувати тактику і стратегію господарювання в регіоні, яка б вирішувала проблему гармонізації взаємовідносин людини і природи. 2. Вивчити причини зниження продуктивності лісових насаджень на окремих площах. 3. Встановити причини порушення екологічної рівноваги в лісах та зміни водного балансу. 4. Вивчити можливості і доцільність розвитку рекреаційної індустрії.

Об'єкти і методика досліджень. Дослідження проводилися на матеріалах лісового фонду Житомирського Полісся та природних ресурсів шляхом вивчення стану лісових насаджень і довкілля, наслідків непередуманої господарської діяльності людини. Спостереження, облік і аналізи виконувалися рекомендованими у лісівництві методами.

Результати досліджень

Як відомо, Поліський регіон у межах України багатий на різноманітні природні ресурси. Цей головний економічний капітал краю представлений мінерало-сировинними ресурсами, свіжим повітрям, різноманітням рослинного і тваринного світу, незабутніми пейзажами та рекреаційним потенціалом. Проте економічні умови тут бідні, а тому розвиток нових видів екологічно зорієнтованого розвитку рекреаційної індустрії є основою для оптимізації перспективної інфраструктури Поліського регіону. Але при цьому слід враховувати, що запропоновані види бізнесу, крім користі для людини, можуть мати негативні екологічні, а в майбутньому, і економічні наслідки. А якщо ці наслідки матимуть ще довгостроковий ефект, то не виключені випадки, що вони створять низку серйозних проблем для ефективного розвитку регіону. Виходячи з вищесказаного нагальним завданням сучасності є розробка такої тактики і стратегії господарювання в регіоні, яка б вирішувала проблему гармонізації взаємовідносин суспільства й природи. Таким чином, природний, економічний, культурний потенціал використання природних ресурсів стане основою для економічного і соціального прогресу Поліського краю. Саме екологічно зорієнтований розвиток рекреаційної індустрії стане запорукою для підтримки природної стабільності лісових екосистем.

Протягом всього життя людина найбільш повно користується земельними, водними, лісовими та іншими біологічними ресурсами, істотно впливає на зміну природних ландшафтів.

Ліси Поліського регіону – найбільша лісорослинна база України. Загальна площа земель лісового фонду Житомирської області становить 1058,7 тис. га, у тому числі вкрита лісом 1046,5 тис. га. Лісистість територій регіону – 35,2 % (четверте місце в державі). Сучасний стан лісів значною мірою обумовлений їх минулою багаторічною експлуатацією. В результаті тривалого та інтенсивного лісокористування на окремих площах зменшилась

лісистість території. На значних площах корінні деревостани замінені похідними, маємо також небажану вікову структуру лісових насаджень.

Так, у Житомирській області 72,5 % займають молодняки і середньовікові лісостани, 17,7 % – достигаючи і тільки 9,8 % – стиглі.

Оптимальні значення показників розподілу вкритої лісом площі за групами віку повинні бути приблизно такими:

- ✓ молодняки – 30 %;
- ✓ середньовікові – 30 %;
- ✓ достигаючи – 20 %;
- ✓ стиглі – 20 %.

Порушення екологічної рівноваги в лісах викликає негативні зміни водного балансу та інші несприятливі фактори.

Поряд з цим для значної частини Поліського регіону характерна забрудненість середовища. Це сталося в результаті непродуманої господарської діяльності, в ході якої використовувалася все більша кількість природних ресурсів та аварії на ЧЕС. Це призвело до порушення рівноваги у навколишньому природному середовищі і до погіршення екологічної ситуації.

Економічний і соціальний розвиток, який здійснюється в регіоні на принципах максимального використання природних ресурсів без дотримання екологічних вимог, призвів до зниження стійкості ландшафтів, їх здатності до самоочищення і самовідновлення, загострив протиріччя між зростаючими потребами людини та можливостями природних комплексів.

А тому, на наш погляд, ефективний доцільний напрямок використання природних ресурсів, поряд з іншими є *рекреаційний*.

У зв'язку з цим слід здійснити комплекс науково-організаційних заходів для забезпечення екологічно можливих масштабів, темпів і територіальних пропозицій розвитку рекреаційного комплексу, запровадити суворі правила дотримання природоохоронного законодавства в рекреаційних зонах та штрафні санкції за їх порушення.

З метою реалізації програми розвитку рекреаційної індустрії і комплексного управління нею доцільно було б створити підприємства з відповідними правами і повноваженнями. Маючи вихід на зовнішній ринок, володіючи фінансовими і матеріальними ресурсами, вони повинні визначити тактику практичних дій і нести всю повноту відповідальності за її реалізацію. Все це дасть істотний імпульс розвитку соціальної структури та прискорить вихід Поліського регіону України на міжнародний ринок рекреаційних послуг.

Висновки

1. Розвиток рекреаційної індустрії в умовах Житомирського Полісся треба розглядати в контексті перспективної політики соціально-економічного розвитку області, практичне здійснення якої забезпечило б необхідні та екологічно орієнтовані зміни у всіх галузях народного господарства.

2. Дослідженнями встановлено, що природні ландшафти, лісові екосистеми надзвичайно вразливі до антропогенного впливу і легко руйнуються, а тому слід запроваджувати в господарській діяльності ресурсозберігаюче природокористування.

3. Розвиток рекреаційної індустрії передбачає здійснення комплексу науково-організаційних заходів, які б забезпечили екологічно можливі масштаби, темпи і територіальні пропозиції розвитку рекреаційного комплексу.

Перспективи подальших досліджень

Подальші дослідження необхідності та доцільності розвитку рекреаційної індустрії сприятимуть формуванню нового економічного механізму природокористування і природоохоронної діяльності, так як рекреація зачіпає та змінює всі компоненти наземних екосистем, включаючи лісові, що, в першу чергу, послужить основою для надання екологічної спрямованості розвитку всіх галузей народного господарства в регіоні.

Література

1. Програма дій на XXI століття. Документи самміту глав держав світу в Ріо-де-Жанейро в 1992 р., Женева, 1993. – 72 с.
2. *В. Д. Бондаренко, О. І. Фурдичко.* Ліс і рекреація в лісі. – Львів: Світ, 1994. – 230 с.
3. *Б. Я. Голояд.* Еколого-рекреаційний напрям розвитку – важлива складова оптимізації інфраструктури Карпатського регіону. Івано-Франківськ, // Науковий вісник, 2000 – № 2. – С. 66–69.
4. *Г. Є. Долгопола.* Рекреаційні ресурси Івано-Франківщини. Івано-Франківськ // Науковий вісник, 2000 – № 2, – С. 69–70.